ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JOSEPH GAND της 10ης Δεκεμβρίου 1968*

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Ο De Cicco, ιταλικής ιθαγένειας, εργάσθηκε ως *μισθωτός* στη Γερμανία από το 1941 μέχρι το 1945, δηλαδή για περίοδο 42 μηνών, κατά τη διάρκεια της οποίας κατέβαλε εισφορές ασφαλίσεως αναπηρίας. Από το 1959 μέχρι το 1965, δηλαδή επί 84 μήνες, εργάστηκε στην Ιταλία ως *βιοτέχνης* και κατέβαλε εισφορές ασφαλίσεως αναπηρίας στο Ιταλικό Εθνικό Ίδρυμα Κοινωνικής Προνοίας (I.N.P.S.) στα πλαίσια της ειδικής ρυθμίσεως που ίσχυε για τους βιοτέχνες. Η σταδιοδρομία του, επομένως, υπήρξε αυτή που αποκαλείται «μικτή» σταδιοδρομία, μισθωτού αφενός και μη μισθωτού αφετέρου.

Κρίθηκε από τον Απρίλιο του 1965 ανίκανος προς άσκηση του επαγγέλματός του, κατά την έννοια του όρου στη γερμανική νομοθεσία περί συντάξεων και, από το Δεκέμβριο του 1967, ως γενικώς ανάπηρος κατά την έννοια της εν λόγω νομοθεσίας.

Στις 9 Απριλίου 1965 υποβλήθηκε αίτηση για τη χορήγηση γερμανικής συντάξεως αναπηρίας στο Landesversicherungsanstalt του Schwaben, αρμόδιο οργανισμό, μέσω του επαρχιακού γραφείου του Chieti του Εθνικού Ινστιτούτου Κοινωνικής Προνοίας, το οποίο επεσήμανε ότι ο De Cicco δεν είχε ασφαλιστεί στην Ιταλία παρά μόνον ως βιοτέχνης. Λαμβανομένων υπόψη των άρθρων 1246 και 1247 της Reischversicherungsordnung (RVO), ο ενδιαφερόμενος δεν εδικαιούτο την αιτουμένη σύνταξη παρά μόνον αν, για τη συμπλήρωση του απαιτουμένου χρόνου εργασίας των 60 μηνών, πέραν από τις εισφορές που καταβλήθηκαν στο γερμανικό ταμείο ασφαλίσεως μισθωτών (42 μηνών), μπορούσαν να ληφθούν επίσης υπόψη οι εισφορές που είχαν καταβληθεί στο ιταλικό ταμείο ασφαλίσεως βιοτεχνών (84 μηνών), δηλαδή αν συνυπολογίζονταν οι αντίστοιχες χρονικές περίοδοι κατά την έννοια του άρθρου 27, εδάφιο 1, του κανονισμού 3 περί κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων.

Εκτιμώντας ότι οι περίοδοι ασφαλίσεως που είχαν συμπληρωθεί στην Ιταλία δεν καλύπτονταν από το άρθρο 1, p, του εν λόγω κανονισμού, το οποίο καθορίζει την έννοια που πρέπει να αποδίδεται στον όρο «περίοδοι ασφαλίσεως», ο γερμανικός οργανισμός απάντησε αρνητικά στον De Cicco, ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Sozialgericht του Augsburg.

Κάνοντας χρήση της δυνατότητας που του παρέχει το άρθρο 177, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, το εν λόγω δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση στο Δικαστήριο με απόφαση της 5ης Αυγούστου 1968. Όχι βέβαια

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

επειδή έχει αμφιβολίες για τη λύση που πρέπει να δώσει: η απόφασή του, με αιτιολογημένη διεξοδική και εδραιωμένη αιτιολογία, εκθέτει όλους τους λόγους οι οποίοι θα το οδηγούσαν στην αποδοχή του συνυπολογισμού. Υπάρχει, όμως, αντίθετη νομολογία ανωτέρου δικαστηρίου, του Bayerisches Landessozialgericht, της οποίας τη βασιμότητα αμφισβητεί το Sozialgericht. Η απόφαση που το Δικαστήριο καλείται να εκδώσει θα τάμει τη διαφορά απόψεων που υφίσταται επί του νομικού αυτού ζητήματος μεταξύ των δύο δικαστηρίων, αλλά το ενδιαφέρον που παρουσιάζει ξεπερνά το πλαίσιο της συγκεκριμένης αυτής διαφοράς, όπως δείχνουν οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν τόσο από την Ιταλική Κυβέρνηση και την Επιτροπή όσο και από το Landesversicherungsanstalt.

I — Το ερώτημα τίθεται στο Δικαστήριο ως εξής: Είναι οι περίοδοι εισφορών που συμπληρώθηκαν στην Ιταλία βάσει της ασφαλίσεως βιοτεχνών (ειδικό τμήμα για τους βιοτέχνες του Ιταλικού Εθνικού Ιδρύματος Κοινωνικής Προνοίας) περίοδοι ασφαλίσεως κατά την έννοια των άρθρων 1, p, 24 και 27 του κανονισμού 3;

1. Το Landesversicherungsanstalt του Schwaben υποστήριξε κατά την προφορική διαδικασία ότι το γερμανικό δικαστήριο δεν είχε το δικαίωμα να υποβάλει ένα τέτοιο ερώτημα στο Δικαστήριο, διότι η απάντηση δεν ήταν απαραίτητη για την εκ μέρους του έκδοση αποφάσεως, απαραίτητη προϋπόθεση κατά το άρθρο 177, δεύτερο εδάφιο, της δυνατότητας παραπομπής. Ο συλλογισμός είναι ο εξής: Αντικείμενο της δίκης είναι η άρνηση του γερμανικού ασφαλιστικού οργανισμού να λάβει υπόψη τις περιόδους που συμπληρώθηκαν στην Ιταλία, αλλά η άρνηση αυτή οφείλεται αποκλειστικά στην αρνητική θέση που έλαβε ο ιταλικός οργανισμός κοινωνικής ασφαλίσεως. Πράγματι, εναπόκειται αποκλειστικά στον τελευταίο να αποφανθεί περί του αν οι εν λόγω περίοδοι πρέπει να ληφθούν υπόψη και η απόφασή του — την οποία ο ασφαλισμένος δεν μπορούσε να προσβάλει παρά ενώπιον των ιταλικών δικαστηρίων — δεσμεύει τόσο τη γερμανική διοίκηση όσο και τα γερμανικά δικαστήρια. Το Sozialgericht, το οποίο δεν μπορούσε να αμφισβητήσει την απόφαση του αρμόδιου ιταλικού οργανισμού, καθόσον μάλιστα ο εν λόγω οργανισμός δεν συμμετείχε στην ενώπιόν του διαδικασία, δεν μπορούσε ούτε να ζητήσει από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το κείμενο στο οποίο στηριζόταν η απόφαση αυτή. Ακόμη και αν υποτεθεί, τέλος, ότι η παραπομπή ήταν δυνατή, όπως προσθέτει το Landesversicherungsanstalt, θα έπρεπε τουλάχιστον να κληθεί το Εθνικό Ίδρυμα Κοινωνικής Προνοίας να εκθέσει ενώπιον του Δικαστηρίου τις απόψεις του στα πλαίσια της παρούσης διαδικασίας.

Οι αντιρρήσεις αυτές ως προς το παραδεκτό της αιτήσεως ερμηνείας και τη νομιμότητα της διαδικασίας που ακολουθήθηκε δεν μπορούν να γίνουν δεκτές. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 177, δεύτερο εδάφιο, το εθνικό δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμήσει αν το κείμενο κοινοτικού δικαίου του οποίου την ερμηνεία ζητεί από το Δικαστήριο — εν προκειμένω τα άρθρα 1, p, 24 και 27 του κανονισμού 3 — είναι αναγκαία για την έκδοση της αποφάσεώς του και το Δικαστήριο δεν έχει αναγνωρίσει το δικαίωμα να αποφανθεί περί της «αναγκαιότητας» του ερωτήματος σε σχέση με την ενώπιόν του εκκρεμούσα διαφορά. Σε επίπεδο της διαδικασίας, το αν ο ιταλικός οργανισμός κοινωνικής ασφαλίσεως έπρεπε να κληθεί να υποβάλει τις παρατηρήσεις του ενώπιον του Sozialgericht αποτελεί ζήτημα γερμανικού δικαίου και το Δικαστήριο δεν μπορεί να επιληφθεί αυτού. Αλλά, εφόσον αποδείχθηκε ότι δεν έλαβε μέρος στην κύρια δίκη, το άρθρο 20 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ αντιτίθεται στην παράστασή του ενώπιον του Δικαστηρίου. Το άρθρο αυτό περιορίζει την κοινοποίηση της περί παραπομπής

αποφάσεως στους διαδίκους της κύριας δίκης, στα κράτη μέλη, στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο και παρέχει μόνο στα πρόσωπα και στα όργανα αυτά το δικαίωμα υποβολής παρατηρήσεων ενώπιον του Δικαστηρίου. Εξάλλου παρέμβαση δεν επιτρέπεται στα πλαίσια της διαδικασίας του άρθρου 177.

2. Η Επιτροπή παρατηρεί — ορθώς, κατά τη γνώμη μου — ότι το ερώτημα ανάγεται στο αν οι βιοτέχνες πρέπει να θεωρούνται, για την εφαρμογή των κανονισμών, ως εξομοιούμενοι προς μισθωτούς, όσον αφορά τις περιόδους που έχουν συμπληρώσει κατά την ιταλική νομοθεσία. Σε περίπτωση, πράγματι, καταφατικής απαντήσεως, οι περίοδοι κατά τις οποίες ο ενδιαφερόμενος κατέβαλλε ασφαλιστικές εισφορές αποτελούν περιόδους ασφαλίσεως κατά την έννοια του άρθρου 1, p, δηλαδή περιόδους στις οποίες είναι δυνατόν να εφαρμοστούν οι κανονισμοί.

Ενώ το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 3, ορίζει ότι αυτός εφαρμόζεται επί των «μισθωτών ή εξομοιουμένων προς αυτούς εργαζομένων», δεν περιέχεται στο κείμενο αυτό ορισμός των δύο αυτών εννοιών. Το πρόβλημα ανέκυψε επίσης σε μία από τις πρώτες αποφάσεις του Δικαστηρίου επί θεμάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, την απόφαση Unger της 19ης Μαρτίου 1964 (75/63, Recueil X-1964, σ. 349). Αναφερόμενο τότε στην προαιρετική συνέχιση της ασφαλίσεως, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι δύο αυτές έννοιες αφορούν όλους εκείνους που «ως εργαζόμενοι και ανεξάρτητα από τον χαρακτηρισμό που τους αποδίδεται, καλύπτονται από τα διάφορα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως». Έτσι, το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού προσδιορίζεται με βάση ένα κριτήριο κοινωνικής ασφαλίσεως και όχι εργατικού δικαίου, γεγονός που αντικατοπτρίζει την ολοένα αυξανόμενη αυτονομία που αποκτά το δίκαιο αυτό σε σχέση με το εργατικό δίκαιο. Η Επιτροπή αναφέρει στις παρατηρήσεις της ορισμένες κατηγορίες προσώπων, στα οποία, κατά τη γνώμη της, πρέπει να εφαρμόζεται ο κανονισμός. Θα αντιπαρέλθω τα διάφορα αυτά παραδείγματα για να σταθώ μόνο στην περίπτωση των βιοτεχνών που προκάλεσε τη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιον του γερμανικού δικαστηρίου.

Το Sozialgericht υπογράμμισε την ύπαρξη μιας κοινής τάσεως στα έξι κράτη για εξασφάλιση πιο εκτεταμένης προστασίας στους βιοτέχνες. Απ' αυτό συνήγαγε ότι «η κατηγορία αυτή ανεξαρτήτων μικροεπιχειρηματιών κατέχει, σύμφωνα με τη γενική ευρωπαϊκή νομική αντίληψη, θέση ανάλογη προς αυτήν των εργαζομένων, υπόκειται ουσιαστικά στους ίδιους κινδύνους στους οποίους υπόκεινται οι εργαζόμενοι και μπορεί να εξομοιωθεί προς αυτούς στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, παρά την οικονομική και κοινωνική της κατάσταση».

Γίνεται όμως φανερό ότι το δικαστήριο οδηγείται στο συμπέρασμα αυτό μετά από συγκριτική έρευνα των νομοθετικών ρυθμίσεων που διέπουν το θέμα αυτό στα κατ' ιδίαν κράτη. Και εδώ διαπιστώνεται το παράδοξο των υποθέσεων αυτού του είδους. Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, βάσει του άρθρου 177, περιορίζεται στην ερμηνεία των κοινοτικών κανονισμών και όχι των εθνικών νόμων· ασκείται κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο. Για να μπορέσει ωστόσο να αποβεί χρήσιμη και να καθοδηγήσει το εθνικό δικαστήριο κατά την εκτίμηση της συγκεκριμένης υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποφύγει την εξέταση διατάξεων εθνικού δικαίου (οι οποίες εξάλλου ενδέχεται να ανήκουν στο εθνικό δίκαιο του παραπέμποντος δικαστηρίου καθώς και στο δίκαιο άλλου κράτους μέλους).

Όσον αφορά την περίπτωση των βιοτεχνών, είναι ίσως υπερβολικό να θεωρηθεί ότι είναι δυνατόν, όπως δέχεται το Sozialgericht και, όπως φαίνεται, η Ιταλική Κυβέρνηση, να εξομοιωθούν παντού προς μισθωτούς, δεδομένου ότι δεν τυγχάνουν της ιδίας μεταχειρίσεως σε όλα τα κράτη μέλη. Υπάγονται είτε σε αυτόνομο σύστημα (περίπτωση του Λουξεμβούργου και της Γαλλίας· στην τελευταία, οι συμπληρωθείσες υπό την ιδιότητα του βιοτέχνη περίοδοι συνυπολογίζονται στο πλαίσιο του γενικού συστήματος που ισχύει για τους μισθωτούς) είτε στο ειδικό σύστημα των αυτοαπασχολουμένων εργαζομένων είτε στο σύστημα που ισχύει για το σύνολο των κατοίκων (Κάτω Χώρες). Στη Γερμανία, τέλος, υπάγονται ως προς τα θέματα συντάξεων στο σύστημα ασφαλίσεως των εργατών. Έτσι στις προαναφερθείσες περιπτώσεις, εξαιρουμένης αυτής της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, δεν φαίνεται η νομοθεσία που τους αφορά να τους εξομοιώνει προς μισθωτούς.

Απομένει, λοιπόν, η περίπτωση της Ιταλίας, η οποία προκάλεσε το υποβληθέν από το γερμανικό δικαστήριο ερώτημα. Ποιο είναι το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως των βιοτεχνών που ισχύει στη χώρα αυτή;

Η υποχρεωτική ασφάλιση ασθενείας για τους βιοτέχνες θεσπίστηκε με τον νόμο 1533 της 29ης Δεκεμβρίου 1956. Ακολούθησε ο νόμος 463 της 4ης Ιουλίου 1959 που αφορά «την επέκταση της υποχρεωτικής ασφαλίσεως αναπηρίας, γήρατος και θανάτου στους βιοτέχνες και τα μέλη της οικογενείας τους» και επεκτείνει την ασφάλιση κατά των κινδύνων αυτών σε όλους τους βιοτέχνες τους οποίους αφορά ο νόμος του 1956. Το άρθρο 1, εδάφιο 2, προβλέπει ότι, πλην αντιθέτου διατάξεως, η ασφάλιση αυτή διέπεται από τις διατάξεις του βασιλικού νομοθετικού διατάγματος 1827 της 4ης Οκτωβρίου 1935, η οποία θεσπίζει την υποχρεωτική ασφάλιση αναπηρίας *για τους μισθωτούς*. Για τον σκοπό αυτό ιδρύεται στα πλαίσια του ασφαλιστικού οργανισμού I.N.P.S. ειδικός φορέας με οικονομική αυτοτέλεια (άρθρο 3). Οι συμπληρούμενες υπό την ιδιότητα του βιοτέχνη περίοδοι μπορούν να συνυπολογίζονται με αυτές που συμπληρώθηκαν λόγω οποιασδήποτε μισθωτής δραστηριότητας (άρθρο 9). Καταβάλλεται μία μόνο σύνταξη, την οποία, σε ορισμένες περιπτώσεις, συνθέτουν περισσότερα στοιχεία που αντιστοιχούν στις διάφορες περιόδους που έχουν συμπληρωθεί. Ο μηχανισμός είναι ο εξής:

— Αν το δικαίωμα γεννάται βάσει μόνο των περιόδων εισφορών που συμπληρώθηκαν, η σύνταξη υπολογίζεται αποκλειστικά επί τη βάσει των περιόδων αυτών, στις οποίες όμως προστίθεται συμπληρωματικό ποσό υπολογιζόμενο βάσει των περιόδων απασχολήσεως με την ιδιότητα του βιοτέχνη, εφόσον πληρούνται οι ειδικές προϋποθέσεις χορηγήσεως που προβλέπει ο νόμος περί βιοτεχνών. Όπως αναφέρει η Επιτροπή, ο ρόλος του νόμου αυτού είναι τότε συμπληρωματικός.

— Αν το δικαίωμα δεν γεννάται βάσει μόνο των περιόδων εισφορών που συμπληρώθηκαν με την ιδιότητα του μισθωτού, δεν λαμβάνονται υπόψη οι περίοδοι που συμπληρώθηκαν με την ιδιότητά του ως βιοτέχνη, αλλά συνυπολογίζονται οι περίοδοι που συμπληρώθηκαν με την ιδιότητα του μισθωτού για τη γένεση του δικαιώματος και τον υπολογισμό του ποσού συντάξεως βάσει του νόμου περί βιοτεχνών, εφόσον πληρούνται οι γενικές και ειδικές προϋποθέσεις του εν λόγω νόμου. Επομένως ο ρόλος της νομοθεσίας περί βιοτεχνών είναι επικουρικός.

Έτσι η εν λόγω νομοθεσία παραπέμπει κατά γενικό τρόπο στη νομοθεσία που έχει

εφαρμογή στους μισθωτούς, στην οποία η πρώτη απλώς προσθέτει ορισμένους όρους εφαρμογής. Ως εκ τούτου, φρονώ ότι οι βιοτέχνες μπορούν να θεωρούνται, βάσει της ιταλικής νομοθεσίας, «εξομοιούμενοι» εργαζόμενοι. Συνεπώς, όπως υποστηρίζει η Ιταλική Κυβέρνηση, οι περίοδοι ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν στην Ιταλία στο πλαίσιο της ασφαλίσεως των βιοτεχνών, κατά τα προβλεπόμενα από τον νόμο της 4ης Ιουλίου 1959, συνιστούν περιόδους ασφαλίσεως *με όλα τα συνακόλουθα αποτελέσματα,* και ιδίως τη δυνατότητα συνυπολογισμού τους με τις περιόδους που συμπληρώθηκαν στη Γερμανία για τον υπολογισμό της συντάξεως αναπηρίας.

Από τις προφορικές παρατηρήσεις που ανέπτυξε ο πληρεξούσιος δικηγόρος του Landesversicherungsanstalt του Schwaben, καθώς και από ορισμένα έγγραφα που προσκόμισε, προκύπτει μάλλον ότι το Εθνικό Ίδρυμα Κοινωνικής Προνοίας δεν συμμεριζόταν την άποψη αυτή. Είναι λυπηρό το ότι υπήρξε αυτή η διάσταση απόψεων και εκφράζεται η ευχή η πρακτική του χειριζομένου τα εν λόγω ζητήματα οργανισμού να είναι, στο μέλλον, σύμφωνη με τη θεωρία που υποστηρίχθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου από τους μόνους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους της Ιταλικής Κυβερνήσεως. Αλλά αυτό είναι εσωτερικό ζήτημα. Εν πάση περιπτώσει δεν ασκεί επιρροή στα συμπεράσματα που είναι δυνατόν να αντληθούν από την εξέταση του νόμου του 1959 σε σχέση με τον κανονισμό 3.

II — Πρέπει, ωστόσο, στο στάδιο αυτό να δοθούν απαντήσεις σε ορισμένες αντιρρήσεις που το Sozialgericht ορθώς απέρριψε.

1. Οι βιοτέχνες δεν αναφέρονται στο παράρτημα 9 του κανονισμού 4, που εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 5, 1, i, και το οποίο απαριθμεί τα γενικά και ειδικά συστήματα κάθε κράτους μέλους. Ωστόσο το γεγονός αυτό δεν αρκεί για να τεθεί εκτός του πεδίου εφαρμογής των κανονισμών 3 και 4 το σύστημα ασφαλίσεως των βιοτεχνών. Αυτό τουλάχιστον συνάγεται, κατά τη γνώμη μου, από την απόφαση του Δικαστηρίου σε μία αρκετά όμοια περίπτωση.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού 3, το παράρτημα Β καθορίζει, ως προς κάθε κράτος μέλος, τις νομοθεσίες κοινωνικής ασφαλίσεως στις οποίες εφαρμόζεται ο εν λόγω κανονισμός και οι οποίες ισχύουν κατά την ημέρα εκδόσεώς του. Προβλέπεται ότι κάθε κράτος μέλος οφείλει να κοινοποιεί στον πρόεδρο του Συμβουλίου κάθε τροποποίηση του παραρτήματος Β που καθίσταται αναγκαία μετά τη θέσπιση νέας νομοθεσίας και τούτο εντός προθεσμίας 3 μηνών από τη δημοσίευση της εν λόγω νομοθεσίας. Με την απόφαση Van de Veen της 15ης Ιουλίου 1964 (100/63, Recueil X-1964, σ. 1121) το Δικαστήριο έκρινε ότι η παράλειψη κοινοποιήσεως νέας εθνικής νομοθεσίας εντός της ταχθείσας προθεσμίας δεν εμποδίζει να θεωρηθεί ότι αυτή εμπίπτει στη γενική έννοια του όρου «νομοθεσία».

Η νομολογία αυτή μπορεί ασφαλώς να επεκταθεί στο παράρτημα 9 του κανονισμού 4, σχετικά με το οποίο το σύστημα που ίσχυε κατά την έκδοση του νόμου της 4ης Ιουλίου 1959 (το σύστημα αυτό τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 109/65 του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 1965) προέβλεπε την κοινοποίηση στη διοικητική επιτροπή εκ μέρους της αρμόδιας αρχής κάθε κράτους των τροποποιήσεων των παραρτημάτων. Είναι λυπηρό το ότι η κοινοποίηση αυτή προς τη διοικητική επιτροπή, όπως φαίνεται, δεν έλαβε χώρα. Η τελευταία, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 5, 2, θα την κοινοποιούσε με τη σειρά της στις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών, γεγονός που θα επέτρεπε στα εθνικά δικαστήρια να εφαρμόσουν τα κοινοτικά κείμενα έχοντας πλή-

ρη γνώση της υφισταμένης καταστάσεως και θα απέτρεπε ίσως την παραπομπή στο Δικαστήριο. Εν πάση περιπτώσει, μπορεί να υποτεθεί ότι, εκ παραδρομής, η αναγκαία τροποποίηση του παραρτήματος ούτε πραγματοποιήθηκε ούτε κοινοποιήθηκε στη διοικητική επιτροπή, διότι η κατάσταση στην προκειμένη περίπτωση είναι πολύ διαφορετική από εκείνη που στην υπόθεση Welchner (14/67, απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 1967, Recueil XIII-1967, σ. 437) εμπόδισε το Δικαστήριο να δεχθεί την εκδοχή αυτή. Αν εξάλλου υπομνηστεί ότι ο νόμος της 4ης Ιουλίου 1959 εμφανίζεται και αυτός ως *επέκταση* του γενικού συστήματος της ασφαλίσεως αναπηρίας, και έχει πράγματι τον χαρακτήρα αυτό, θα μπορούσε να θεωρηθεί ακόμη και ότι δεν συνέτρεχε λόγος να γίνει ειδική σχετική αναφορά στο παράρτημα.

2. Δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 4, η διοικητική επιτροπή μπορεί να συγκεντρώνει προς χρήση των αρμοδίων αρχών κάθε κράτους μέλους κάθε πληροφορία σχετική με τις διατάξεις των εθνικών νομοθεσιών επί των οποίων εφαρμόζεται ο κανονισμός 3, και ιδίως όσες αφορούν τις «περιόδους ασφαλίσεως» κατά την έννοια του άρθρου 1, p, του εν λόγω κανονισμού.

Στην πραγματικότητα, η τεκμηρίωση αυτή πραγματοποιήθηκε από το Δ.Γ.Ε. (Διεθνές Γραφείο Εργασίας) με βάση τις παρασχεθείσες από τα κράτη πληροφορίες και με την ευθύνη της διοικητικής επιτροπής. Δεν αναφέρει, ως προς την Ιταλία, την ασφάλιση συντάξεως των βιοτεχνών, αλλά από τη διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να αντληθεί κανένα επιχείρημα, διότι δεν ενημερώθηκε μετά το 1958, ενώ ο υπό εξέταση νόμος εκδόθηκε στις 4 Ιουλίου 1959. Επί αυτού δεν μπορεί παρά να διατυπωθεί η ευχή η τεκμηρίωση αυτή να ενημερώνεται τακτικά προς το συμφέρον των διοικήσεων καθώς και των δικαστηρίων.

3. Ας προστεθεί, τέλος, ότι, κατά την Ιταλική Κυβέρνηση, ο συνυπολογισμός των επίμαχων περιόδων ασφαλίσεως θα έπρεπε να γίνει οπωσδήποτε, δυνάμει του άρθρου 13, 2, του κανονισμού 4, που ορίζει τα εξής: «Οι περίοδοι ασφαλίσεως ή εξομοιούμενες προς αυτές που έχουν συμπληρωθεί από μισθωτούς εργαζομένους ή εξομοιούμενους προς αυτούς βάσει συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως ενός κράτους μέλους στα οποία δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός, αλλά λαμβάνονται υπόψη βάσει συστήματος στο οποίο εφαρμόζεται ο κανονισμός, θεωρούνται ως περίοδοι ασφαλίσεως ή περίοδοι εξομοιούμενες προς αυτές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον συνυπολογισμό.»

Φαίνεται, ωστόσο, ότι η διάταξη αυτή σκοπεί μόνο στη λήψη υπόψη περιόδων που έχουν συμπληρωθεί βάσει ενός συστήματος επί του οποίου δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός, όταν οι κανόνες *εσωτερικού συντονισμού* επιτρέπουν τον συνυπολογισμό τους με περιόδους στις οποίες εφαρμόζονται οι κανονισμοί. Η Επιτροπή της ΕΟΚ ανέφερε ως παράδειγμα την περίπτωση της σταδιοδρομίας μισθωτού στη Γερμανία, και κατόπιν μισθωτού και βιοτέχνη στη Γαλλία: οι περίοδοι ασφαλίσεως ως βιοτέχνη στη Γαλλία, που στη χώρα αυτή είναι δυνατόν να συνυπολογιστούν στο πλαίσιο του γενικού συστήματος ασφαλίσεως των μισθωτών, ενώ οι βιοτέχνες δεν είναι ασφαλώς δυνατόν να θεωρηθούν ως εξομοιούμενοι προς μισθωτούς, θα μπορούσαν, όπως και οι περίοδοι ασφαλίσεως ως μισθωτού στη Γαλλία, να συνυπολογιστούν με τις περιόδους ασφαλίσεως ως μισθωτού στη Γερμανία.

Η ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως δίχασε τη διοικητική επιτροπή. Δεν νομίζω ότι υπάρχει λόγος να εγκύψω στο θέμα αυτό, εφόσον γίνεται δεκτό, όπως πρότεινα, ότι, υπό το ιταλικό σύστημα, οι βιοτέχνες πρέπει να εξομοιούνται προς μισθωτούς.

Πρέπει τώρα να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα.

Όπως φάνηκε, αφορά σαφώς και αμέσως την τύχη που επιφυλάσσεται στις περιόδους εισφορών στο ιταλικό τμήμα ασφαλίσεως βιοτεχνών.

Για τους λόγους που ανέφερα, φρονώ ότι πρέπει καταρχάς να δοθεί λύση στο αν οι ενδιαφερόμενοι εξομοιούνται προς μισθωτούς. Εξάλλου, παρά την έρευνα της ιταλικής νομοθεσίας, στην οποία χρειάστηκε να προβώ, πρέπει να αποφύγω να δώσω απάντηση που να αφορά σαφώς και αποκλειστικά τη νομοθεσία αυτή.

Οδηγούμαι έτσι σε διατύπωση που περίπου επαναλαμβάνει και αναπτύσσει την πρόταση του γενικού εισαγγελέα Lagrange στην υπόθεση Unger και που θα μπορούσε να έχει ως εξής:

1. Πρέπει να εξομοιώνονται προς μισθωτούς εργαζομένους τα πρόσωπα, τα οποία, δυνάμει του εθνικού δικαίου, προστατεύονται κατά διαφόρων κινδύνων στο πλαίσιο συστημάτων ασφαλίσεως που έχουν εισαχθεί προς όφελος των μισθωτών εργαζομένων, όποια κι αν είναι η νομική μορφή που χρησιμοποιεί ο νομοθέτης για να εξασφαλίσει την επέκταση αυτή, και τούτο ακόμη κι αν η επέκταση στα πρόσωπα αυτά συνοδεύεται από ορισμένους ειδικούς όρους εφαρμογής, εφόσον οι τελευταίοι δεν καταλήγουν στη δημιουργία αυτόνομου συστήματος που διέπει ειδικά τα πρόσωπα αυτά.

2. Οι περίοδοι εισφορών που έχουν συμπληρωθεί στο πλαίσιο συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως, οι δικαιούχοι του οποίου είναι μισθωτοί εργαζόμενοι ή εξομοιούμενοι προς αυτούς, αποτελούν «περιόδους ασφαλίσεως» κατά την έννοια των άρθρων 1, p, 24 και 27 του κανονισμού 3.